

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

PRISPEVAJTE ZA
PARTIZANSKI SPOMENIK

V ŽELEZNI KAPLI

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 16. VIII. 1950

ŠTEV. 60 (333)

Kdo bo rešil korejsko vprašanje - topovi ali govori s tribun Varnostnega sveta

Čeprav se je krvava borba med obema svetovnjima blokoma premaknila precej južno od 38. vzporednika ter izgleda, da bo severnokorejskim četam kmalu uspelo zavzeti še zadnji del polotoka je Mac Arthur glede korejske vojne zelo velik optimist. Vendar pa ta njegov optimizem kaže njegova pot na Formozo v povsem drugačni luči. Truman ga je vabil v Washington, vendar se njegovemu povabilu ni mogel odzvati. Nasprotno, šel je na Formozo k Čangkajsku in tam sklenil sporazum glede vojaškega sodelovanja med Ameriko in nacionalistično Kitajsko.

Medtem, ko na Koreji teče kri, je v Lake Successu zasedanje Varnostnega sveta. Na njem razpravljajo o postopku in se obdajajo z obtožbami, prav tako, kot bi ne imeli pred seboj odločitev, ki nujno zahtevajo rešitev v prid svetovnega miru. Vsakdo govori o „miru“ in prepričujejo drug drugega, da je nasprotna stranka povzročila napad.

Sovjetski zastopnik Malik je na prvem zasedanju predlagal dve točki dnevnega reda: priznanje predstavniške Ljudske republike Kitajske in mirna rešitev korejskega vprašanja. Ameriška delegacija pa je predložila resolucijo z nazivom: „Protest proti napadu na južnokorejsko republiko“.

Na drugem zasedanju je prvi govoril britanski delegat Gladwyn Jebb, ki je izjavil, da mora imeti prednost ameriška resolucija. Vendar je izrazil zadožčenje nad povratkom Sovjetske zveze v Varnostni svet ter upanje, da je ta povratek „znak iskrenega sodelovanja Sovjetske zveze v OZN“.

Nato je britanski delegat dejal, da se bo prvi veselil, če bo Sovjetska zveza postavila predloge za mirno rešitev korejskega spora, to pa ne prepričuje, da bi protestiral „proti propagandističnim manevrom, katerih se Malik poslužuje, ko zatrjuje, da ima monopol nad besedo „mir“ glede korejskega vprašanja“. Gladwyn Jebb je dejal, da je prva naloga Varnostnega sveta odbiti severnokorejske sile onstran 38. vzporednika in nato vzpostaviti mir in varnost na Koreji. Pripomnil je še, da se Velika Britanija ne strinja s stališčem, da sta vprašanje kitajskega predstavništva in napada na Koreji povezana med seboj. Dejal je, da gre za dve ločeni vprašanji.

Sledila je dolga diskusija o dnevnem redu. Tudi predstavnik Ekvadorja je dejal, da bo glasoval proti Malikovemu dnevnemu redu in pripomnil, da vprašanje kitajskega predstavništva in vojne na Koreji ne moreta biti med seboj povezani.

Francoski delegat je zahteval prednost za ameriško resolucijo in dejal, da sovjetska delegacija lahko govori o načrtu za mirno rešitev korejskega vprašanja v okviru vprašanja, ki je že mesec dni na dnevnem redu, in sicer „Protest proti napadu na Južno Korejo“.

Ameriški delegat Austin je vztrajal, naj Varnostni svet razpravlja predvsem o vprašanju napada na

Koreji, ki da je že dolgo časa na dnevnem redu. Pozval je nato sovjetsko delegacijo, naj predloži „pristen“ predlog za mir na Koreji, ter je zavrnil „vsako barantanje, kakršno vsebuje Malikov načrt“.

Kuomintangov predstavnik se je pridružil stališču prejšnjih govornikov ter je obtožil pekinško vladu, da pomaga Severokorejcem.

Ko je nato ameriška delegacija zahtevala, naj se njena resolucija predloži v obliki dodatka k začasnemu dnevnemu redu, ki ga je sestavil Malik, je ta izjavil, da je ta zahteva v nasprotju s pravilnikom. Dejal je, da je pravi pomen resolucije, ki jo

je predložil Austin, način razširitve spopada, ker dovoljuje stalno pošiljanje ojačan in materiala Južni Koreji.

Tu so diskusijo prekinili in v naslednjih zasedanjih res ne moremo predvideti, kam se bo celotna razprava razvila.

Eno dejstvo pa je važno: ZSSR se je vrnila v Varnostni svet in ta je spet prišel s svojim rednim delom. Že samo to dejstvo nam daje upanje v bližnje spametovanje glede korejske pustolovščine, ki ga bo moralo nujno roditi spoznanje obeh blokov: da sta šla v hladni vojni na 38. vzporedniku predaleč.

Združena evropska armada Churchilla

V zadnjih dneh je tako imenovani evropski parlament v Strassburgu, kakor smo že poročali v naši zadnji številki, obravnaval možnosti in potrebe po obrambi Zapadne Evrope. Višek pa je debata dosegla z govorom bivšega angleškega ministrskega predsednika Churchilla, ki je po svoji stari navadi prikazoval nevarnosti „komunistične napadalnosti“. Med drugim je dejal: Ni nobenega dvoma o tem, da se nahajamo vsi v veliki nevarnosti. Rusko-komunistična napadalnost je zasenčila svobodo in civilizacijo zapadne Evrope.

Churchill je poudaril, da mora v najkrajšem času biti ustvarjena resnična obrambna fronta v Evropi, Anglija in Združene države Amerike morajo poslati na kontinent znatne oborožene sile, Francija pa mora poziviti svojo slavno armado. Svojo nalogo pa morajo prevzeti tudi Italija, Grčija, Turčija, Holandska, Belgija in Skandinavija. V zvezi z atom-

sko bombo, ki „trenutno že varuje zapadno Evropo“, je Churchill dejal, da bi uporaba atomske bombe omajala temelje sovjetskega režima in bi velikoruskemu narodu omogočila, da bi se osvobodil nasilja, ki je znatno večje kot nekdanje carsko nasilje.

Ob koncu je Churchill svaril, da ne sme biti zamujen niti en dan, ker samo tako bo mogoče na podlagi moči ne pa slabosti Zapadne Evrope dokončno rešiti vprašanje s Sovjetsko zvezo.

Govor Winstona Churchilla, ki je prav tako vojnohujskaški kot vsi njegovi dosedanji, ponovno prikazuje, da v okviru hladne vojne ne bo mogoče rešiti sporov med Vzhodom in Zapadom, dokazuje pa tudi, da se bo nevarnost nove vojne ustvarjala tako dolgo, dokler ne bodo prenehali s politiko interesnih sfer in blokov.

Ameriški javni delavci pozdravljajo resolucijo jugoslovanskega komiteja

Jugoslovanski informacijski center v New Yorku stalno dobiva pisma, v katerih ameriški javni delavci pozdravljajo znano resolucijo in poziv Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru.

Ravnatelj organizacije „World Affairs Council of Philadelphia“, Elizabeth Holstrom piše med drugim: „Smatram, da vaša želja, naj bi ljudje vsega sveta prišli v Jugoslavijo in naj bi tam ugotovili dejansko stanje, predstavlja stvaren korak k miru. Če bi narodi vseh držav imeli možnost svobodno obiskovati drugi druge, bi prenehale številne ovire, ki danes razdvajajo narode sveta.“

Znani ameriški napredni publicist Edgar Sow, ki je več let bival na Kitajskem in mnogo doprinesel k popularizaciji kitajske ljudske revolucije, piše: „Material nacionalnega komiteja za obrambo miru sem čital z velikim zanimanjem. Dokazi o miroljubni politiki Jugoslavije do njenih sosedov so impresivni in prepričljivi. Ne verjamem v obtožbe, da

jugoslovanska vlada pripravlja vojne akcije proti svojim sosedom. Očitno je, da napadalne akcije niso v interesu ne jugoslovanske vlade ne narodov Jugoslavije. Imam veliko zaupanje v sedanjo in bodočo neoporečnost in dostojanstvo Jugoslavije.“

Tudi znani angleški napredni politik Conny Zilliacus je izjavil dopisniku Tanjuga v Londonu, da je jugoslovanska akcija najboljši dokaz predanosti stvari miru.

„Pobuda jugoslovanskega komiteja za obrambo miru“, je dejal Zilliacus, „je dokaz, da pravilno razumete pomen svetovnega javnega mnenja v današnjem položaju. Je pa tudi dokaz vašega zaupanja v iskrene želje vseh narodov sveta za mir med narodi vseh držav.“

Prepričan sem, da bodo uspehi obiskov, ki jih bodo napravile vaši državni delegacije iz raznih držav in posamezniki, ki jim je stvar miru pri srcu, koristili, da se razkrinkajo obtožbe informbiroja in svetovnemu javnemu mnenju sporoče na-

14. celovška razstava 1950 odprta

V četrtek dne 10. avgusta t. l. je deželni glavar Wedenig v prisotnosti predstavnikov oblasti in posameznih gospodarskih ustanov odprl 14. celovško razstavo 1950.

Razstava je zelo obširna. Razstavlja okoli 280 najrazličnejših firm iz Koroške, pa tudi iz ostalih avstrijskih pokrajin. Med razstavljalci je tudi sosedna Ljudska republika Slovenija, ki v svojem paviljonu v trgovski akademiji prikazuje izdelke domače industrije, domače obrti in različne domače pridelke, kakor sadje, zelenjavo, vino, mineralne vode itd. Razstavljuje iste tvrdke kakor v Beljaku. Kolikor smo lahko opazili, je za jugoslovanski paviljon veliko zanimanje; vsi sprašujejo, če je ta ali oni proizvod mogoče kupiti in kdaj bodo razstavljeni artikli prišli na trg tudi na Koroškem.

Med razstavljalci pa je tudi slovenski obrtnik Janez Mlečnik iz Kožentavre, ki ima svoj paviljon v Hasnerjevi šoli. Tov. Mlečnik razstavlja smuče in sanke, ki jih sam izdeluje. Letos je že 50 let, odkar ima to svojo obrt.

Razstavniki prostori so v Hasnerjevi šoli, v gimnaziji in trgovski akademiji. Za zabavo pa je poskrbljeno na telovadnem prostoru gimnazije.

Že v prvih dneh je obiskalo razstavo kar lepo število ljudi, toda kakor izgleda, je kupovanje zelo malenkostno. Delovni človek pač ne razpolaga z zadostnimi denarnimi sredstvi, da bi si nabavil to, kar potrebuje. Sicer cene letos niso tako neznansko visoke kakor lani, toda na splošno so razstavljeni predmeti za povprečnega človeka kljub temu še predragi.

O razstavi sami bomo že pisali, tudi o jugoslovanskem paviljonu in o trgovinskem sporazumu, ki je bil ob tej priložnosti sklenjen med Koroško in LR Slovenijo.

tančna dejstva o resničnem stanju Jugoslavije.

Ob vsaki priložnosti ste vedno zahtevali in pozivali dobronamerni ljudi, naj pridejo v vašo državo in si sami ogledajo, kaj se v Jugoslaviji dogaja. Spominjam se na primer, kako mi je nekoč dejal Maršal Tito na moje vprašanje v zvezi z vašo propagando v inozemstvu: Mi sploh nimamo propagande. Naša propaganda so dejstva. Vabimo slehernega, da si ogleda ta dejstva.“

Na vprašanje, če ve iz svojih dolgoletnih izkušenj kot uslužbenec Lige narodov, da je kdaj kaka država tako odkrito vabila toliko organizacij in posameznikov iz vseh držav sveta, naj se na kraju samem prepričajo, če pripravljajo proti svojim sosedom vojno ali ne, je Zilliacus odgovoril: „Kot človek, ki je prebil devetnajst let v službi Lige narodov, vam lahko rečem, da je akcija vaše države zares brez primere in ni bilo podobne v dosedanjih odnosih med narodi in državami. To je hkrati najboljši dokaz vaše predanosti stvari miru med narodi.“

Cesta preko Ljubelja odprta

Po dobrih petih letih so v sredo, dne 9. t. m., odprli cesto na Ljubelju. S tem je preko ljubeljskega prelaza spet omogočen promet med obema državama, Avstrijo in Jugoslavijo. Slovesnosti pri tem aktu so se z avstrijske strani udeležili varnostni direktor polkovnik Stossier kot zastopnik notranjega ministra, okrajni glavar dr. Pfelegerl, deželni finančni referent dr. Ratkovich ter župan Waldhauser iz Slovenjega Plajberka, z jugoslovanske strani pa komandant oddelka na jugoslovansko-koroški meji, major Čopi, in zastopnik notranjega ministra Slovenije, Pirnič.

Ob tej priložnosti je varnostni direktor polkovnik Stossier izrazil upanje, da bo to dejanje služilo nadaljnjemu poglobljanju prijateljskih odnosov med obema sosednjima narodoma in učvrstilo medsebojne kulturne in gospodarske stike. Major Čopi se je zahvalil za dobre želje in izjavil, da tudi Jugoslavija stremi za tem, da bi se zveze z Avstrijo čim bolj zboljšale.

Brez dvoma morejo poglobljeni in razširjeni medsebojni prijateljski odnosi, ki jih nekateri znaki že kažejo, samo koristiti obema narodoma. Zato želimo tudi koroški Slovenci, da se stanje na avstrijsko-jugoslovanski meji čim bolj normalizira in razvije v smer dobrega sosedstva. Predstavniki avstrijskih oblasti lahko s svoje strani mnogo prispevajo k uresničenju svojih že večkrat izraženih želja po dobrih odnosih med obema državama prav gotovo tudi s tem, da na domačih tleh, na Koroškem, kjer živita skupaj dva naroda, poskrbijo za to, da bodo čimprej odstranjene vse umetne ovire in motnje resničnega in iskrenega sosedstva. Z izvajanjem resnične demokracije v vsakodnevni praksi ter z jamčenjem dejanske enakopravnosti Slovencev na Koroškem lahko učinkovito podčrtajo iskrenost svojih besed, kajti krivice, zavestne in namerne, prizadejane koroškim Slovencem, so žalitev tudi za celotni slovenski narod, tudi za Slovence, ki živijo svoje lastno državno življenje, vsled česar jih ni mogoče

označiti kot dobrohoten prispevek k prizadevanjem za poglobljanje dobrih odnosov med dvema sosednjima narodoma in državama. Zapostavljanje Slovencev na Koroškem na mnogih področjih, izpodpiranje slovenskega materinega jezika iz šole in javnega življenja in drugi poskusi raznarodovanja so sredstva, ki niso vredna demokratičnega naroda in jih ni mogoče šteti za dobronameren doprinos pri vzpostavljanju prijateljskih odnosov med narodi-sosedi.

Prav posebno moramo odklanjati, kar smo poudarjali že večkrat, umetno razpihovanje narodne mržnje in

nestrpnosti ob tako imenovanih plebiscitnih proslavah. Poilitično pametneje in v korist dobrega sožitja bi bilo, če bi teh časov ne vlačili vedno znova na dan, ker so nujno združeni z žaljenjem slovenskih sodeželanov in preko tega vsega slovenskega naroda. Žal se do tega spoznanja še marsikdo ni mogel priboriti. Še so na Koroškem nepoučljivi žovinstični krogi, ki se krčevito trudijo, da bi vsako prirediteljevo zlorabljal s plebiscitnimi proslavami v netenje nacionalističnih strasti, kakor so to med drugimi primeri nedavno nameravali ob dnevu osemdesetletnice

„Feuerwehr“ v Pliberku, kar pa jim je spodletelo vsled zelo majhne udeležbe „Feuerwehr-organizacij“ iz Koroške, čeprav so plakati kričali „Bleiburg ruft Kärnten“. Zdi se, da hočejo vedno širše množice avstrijskih ljudi posvetiti svoj čas drugim skrbem, kakor preživelim zadevam, ki spadajo v preteklost in samo zastrupljajo ozračje in molijo mirno sožitje obeh narodov na Koroškem. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da so se tudi prireditelji 14. celovške razstave premislili ter so opustili nameravano plebiscitno proslavo v okviru razstave.

V dobri veri, da je ta poteza vsaj na zunaj majhen doprinos k lepšemu sožitju obeh narodov na domačih tleh in v korist tesnejših prijateljskih stikov z jugoslovanskimi narodi, ta uvidevnost pomirjajoče vpliva na številne Slovence, ki prihajajo v teh dneh na razstavo v Celovec, in ugodno vpliva na Slovence v svoji lastni državi, ki letos tudi razstavlja v Celovecu. Zdelo bi se morda, da je malenkost, pa ni malenkost, če ugotavljamo, da so končno sneli z magistrata v Celovecu ogromni napis „Kärnten frei und ungeteilt“, ki je vsakega Slovenca spominjal na bolelne čase ponižanja in razžaljenja. Pričakujemo, da jih bodo odstranili tudi tam, kjer so morda še in prenehali z bridkimi opomini na pretekle težke čase. Tako naj se na vseh področjih ustvarja podlaga za resnično enakopravnost obeh narodov in za sporazum in razumevanje med vsemi narodi, kakor to simbolično prikazujejo vihraje mednarodne zastave ob priložnosti celovške razstave.

Mnenje uglednih demokratov o Jugoslaviji

Helen Keller, znana ameriška pisateljica in ugledna napredna delavka, je naslovila na jugoslovanske narode pismo, v katerem piše med drugim: „Zdaj vas pozdravljam, vesela spričo nove svobode in samoodločbe, za katero ste se tako dolgo in tako hrabro borili. Globoko se zavedam težav vaše poti, prepričana pa sem, da se vam bodo roke utrdile na krmilu državljanske odgovornosti in da boste skovali iz sebe svobodno, veliko ljudstvo, ki bo zavzelo svoje mesto med silami, ki delajo zdaj za omiko in napredek človeštva.“

Sven Forshman, profesor in šef Instituta za javno zdravstvo na Švedskem, se je mudil v začetku julija nekaj dni v Jugoslaviji s skupino angleških in švedskih strokovnjakov za higieno. Pred odhodom iz Jugoslavije je profesor Forshman izjavil: „Jugoslavija je v prehodnem stadiju od zaostale agrarne dežele v močno industrijsko državo. Trdna volja in vsestranska vnema slehernega jugoslovanskega delavca bosta pospešili ta prehod in omogočili popoln razcvet FLRJ.“

Abraham Heremans, nizozemski sindikalni funkcionar, je poslal v imenu nizozemske sindikalne delegacije, ki je letos maja obiskala Jugoslavijo, jugoslovanskemu delavskemu razredu pismo, v katerem poudarja, da bo poskrbel, da bo resnica o FLRJ prodrla na Nizozemsko. V

pismu poudarja, da so se člani delegacije na mestu prepričali, da „jugoslovanski narodi s svojim vodstvom grade pravi socializem.“

F. C. Fitzpatric in V. H. Stawkes, člana vodstva Združenega sindikata strojnih delavcev Velike Britanije, sta po nedavnem obisku Jugoslavije opisala svoje vtise iz FLRJ v glasilu te sindikalne organizacije „Message“. Med drugim pišeta: „Ni dvoma, da napenja ljudstvo te male države vse sile, da bi napravilo državo res neodvisno in da bi na svoj način zgradilo socializem. Misli, da je treba podpreti njegov boj za nacionalno neodvisnost in da je možno, da imajo angleški sindikalni funkcionarji s tem ljudstvom tesne in prijateljske stike.“

Zasedbeni davek in mali posestniki

Tiskovni urad koroške deželne vlade javlja, da je v petek deželni glavar sprejel deputacijo lastnikov malih stanovanjskih hiš (rentnikov, brezposelnih itd.). Namen deputacije je bil, da bi terjala razveljavljenje dvojnih predpisov zasedbenega davka na mala zemljišča in male lastne stanovanjske hišice. Deželni glavar je zagotovil, da se bo za stvar zavzel ter da bo predložene resolucije takoj predložil zvezni vladi. Deputaciji je svetoval, naj se prizivi pravočasno vložijo, obenem pa naj

vdove malih rentnikov in upokojencev zaprosijo za podaljšanje plačilnega termina, dokler ne bo v tej zadevi finančno ministrstvo odločilo. Po razgovoru z deželno finančno direkcijo je dopustno, da rentniki, upokojenci in vojne žrtve vložijo prizive kolektivno ter na ta način znižajo kolkovno pristojbino na 4 šillinge. Vsled tega se opozarjajo vsi, ki so po zasedbenem davku prizadeali, da vložijo prizive potom svoje organizacije ali na drug način skupno na deželno finančno direkcijo.

Pismo iz

JUGOSLAVIJE

XI

Dragi Slovenski vestnik!

Končno sem le prišel do tega, da Ti spet pišem. Prosim za zamero, ker se tri mesece nisem nič oglašil koroškim Slovencem. Bil sem na počitnicah ob morju v naši Istri, ko pa sem se vrnil, je po naši deželi zavladovala takšna vročina, da je še od mene mnogo starejši ljudje ne pomnijo v naših krajih. Tako nič čudnega, če je moje sicer marljivo pero obtičalo v črnilniku in ni dalo glasu od sebe. V bodoče se bom spet redneje oglašal, saj vem, da si koroški Slovenci želijo vedeti novice iz Jugoslavije.

Sicer smo v dobi kislih kumaric, ko se navadno na svetu ne dogodi nič prida pomembnega. Seveda pa to ne velja za letošnje leto, ki nas kar preseneča z dogodki. Eden takih neljubih dogodkov je vojna v Koreji, ki danes razburja svet in mnoge navdaja s strahom pred bodočimi dogodki. Tako v začetku naj povem, da smo mi v Jugoslaviji že povedali svoje mnenje o tako imenovanem korejskem vprašanju, ki ga ne bom ponavljal, saj je znano. Do smo za mir, to ve vsak otrok. Gotovo več za resolucijo, ki jo je sprejel naš Nacionalni komite za obrambo miru. V

trenutku, ko razni lažnivi mirotvorci izpodkopujejo mirno sožitje med narodi z izigravanjem načel enakopravnosti in neodvisnosti majhnih držav, glasno trobentajo o miru, zraven pa delajo vojne pohode, je Jugoslavija kakor svetilnik sredi razburkanega morja. Tudi pri nas se o Koreji mnogo govori, vendar pri nas ni nobene panike, kakršno širi v svet radio nekaterih dežel. Pri nas mirno delamo naprej. Vse naše ljudstvo je proti politiki vplivnih področij, ki jo vodijo i napadalni krogi na Zahodu i hegemonistična kasta v Sovjetski zvezi. Mi tudi mislimo, da zavarovanje svetovnega miru ni monopol ene države, niti enega razreda, niti ene politične stranke, temveč je to življenjsko vprašanje vseh poštenih, naprednih in demokratičnih ljudi na svetu; to je življenjsko vprašanje vseh narodov. Narodi Jugoslavije bodo vedno delali za mir. Tisti, ki nas razglašajo za fašiste in gestapovce (nas!), verjetno ne bodo izkoristili vabila, ki ga je predsedstvo Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru poslalo vsem gibanjem in borcem za mir, naj pošljejo svoje predstavnike v Jugoslavijo in se na licu mesta prepričajo, ali se mi pripravljamo za vojno. Toda ti-

sti, ki bi nas radi vtopleli v žlici vode, so daleč od tega, da bi jim bila resnica dobrodošla, zato bodo pač še naprej fabricirali svoje neslanosti o nas.

Dolgo sem se zamudil pri vojni. Pa ne smeš misliti, da pri nas kar naprej stikamo glave in ugibamo, kako se bo že kje vžgala vojna iskra. Ne! To sem povedal tako obširno samo zato, da ponovim, kar je že tako znano. Koroškim Slovencem je stališče Jugoslavije v sedanji mednarodni napetosti gotovo prepričevalen dokaz, kako so pri nas besede in dejanja eno in isto.

Najlepše bi bilo na svetu pač tako, da bi ljudje isto delali in isto govorili. Ne bi smelo biti tako, da bi eden dejal: Strašno rad te imam, zraven pa bi mu ukradel zadnje hlače. Na žalost je takih ljudi in tudi držav še vedno na svetu. Najslabše pa je, če ti hoče nekdo napraviti kaj takega v imenu nekakšnih „višjih ciljev“. Mi Jugoslavlani smo ponosni na to, da se naše besede ne razlikujejo od dejanj in da nočemo nikomur ničesar vzeti. Naša zemlja je dovolj bogata, da bo imela za vse naše ljudi dovolj kruha in ne potrebujemo ničesar od drugih, razen prijateljstva in sodelovanja.

Kaj je to: prijateljstvo in sodelovanje? Na vsakem koraku vidimo in opažamo tole dejstvo: iz vseh dežel sveta prihajajo k nam ljudje vseh vrst, da bi nas spoznali in izvedeli resnico o nas. Tudi naši ljudje hodijo v druge države. Naši športniki, umetniki in znanstveniki so ponesli sloves jugoslovanskega imena v tuje dežele. Prav tako pa mi radi spre-

jemamo tuje goste: tuji učenjaki, umetniki in športniki se večkrat pomerijo z našimi in tako se medsebojno spoznavamo. Tu ni „železne zavese“ in tudi ne „svilene zavese“. Kdor prihaja k nam s poštenimi nameni, nam je dobrodošel. Kakor naši ljudje lahko pridobijo izkušnje in znanje v tujini, tako tuji ljudje lahko najdejo mnogo pri nas. Lahko se učijo naše požrtvovalnosti, našega ponosa in vere v lastne sile, lahko vidijo veliko silo ljudstva, ki je na svoji zemlji svoj gospod.

Mi sodelujemo radi z vsemi, ki so dobre volje in ki nas hočejo upoštevati. Tudi z Avstrijo smo pripravljani sodelovati na gospodarskem in kulturnem področju. V naši domovini je prav ugodno odjeknilo gostovanje in sprejem ljubljanske Opere v Gradcu in Celovecu. Zelo smo bili veseli, da so koroški Slovenci lahko videli in poslušali ansambel naše Opere in spoznali visoko stopnjo naše operne kulture. V Jugoslaviji pa smo se razveselili, ko so prišli v našo sredo dunajski simfoniki z dirigentom Klemensom Krausom in nam priredili v glavnih mestih koncerte velike umetniške kvalitete. Naša želja je le, da bi se kulturno in gospodarsko sodelovanje z Avstrijo poglobljalo in da bi Avstrija dejansko zagotovila koroškim Slovencem takšno kulturno in gospodarsko življenje, ki bi vsaj delno popravilo stare krivice.

Spet me opominja prostor, da moram za danes končati. V prihodnjem pismu se oglašim z več novicami! Lep pozdrav!

France Vičan

Po naši zemlji

Št. Jakob v Rožu. — Janeza Gabrijele, posestnika in gostilničarja pd. Dobernika v Lešah ni več med živimi. Zahrbtina bolezen — rak — ga je v 61. letu starosti iztrgala iz naše srede. Umril je v ponedeljek preteklega tedna v deželni bolnišnici v Celovcu. Par dni prej je bil operiran, toda ni bilo več nobene pomoči.

Kdo ne pozna rajnega Janeza Gabrijele, moža, ki je vse svoje življenje posvetil delu in skrbi za družino, moža, ki je bil do zadnjega zdihljaja zaveden Slovenec, ki svoje narodnosti nikoli ni zatajil, temveč povsodi in vedno javno izpovedal: Slovenec sem! Vsi ga poznamo, toda ne samo domačini, pozna ga ves Rož, vsa daljna okolica. In ker ga vsi poznamo, nas je njegova smrt tudi globoko pretresla. Zato Gabrijeleova hiša in družina tudi ne žaluje sama, z njo sožalujemo mi vsi.

Slovenska narodna skupnost je v rajnem Janezu Gabrijele zgubila največjega sodelavca in soborca, ki je vedno neustrašno zastopal svoje in naše skupne ideje. Ko so po naši zemlji divjali nacistični krvniki, je bil rajni med tistimi, ki so se uprli. Podpiral je partizansko vojsko, prenočeval partizane in aktiviste OF, skratka, vse svoje sile je založil za to, da bi se čim prej zgrudila krvoločna fašistična zver. Zato so ga tudi stalno preganjali in ga končno vrgli v celovške zapore. Toda nobeno nasilje ga ni strlo. Ostal je trden in se po zmagi nad fašistično soldatesko takoj spet vključil v borbo slovenskega naroda na Koroškem, v kateri je vztrajal do zadnje ure.

Ob njegovem grobu se je v sredo, dne 9. avgusta t. l. zbrala ogromna množica ljudi, sorodnikov, prijateljev in znancev od blizu in daleč. Vsi so prihiteli, da izkažejo pokojnemu zadnjo čast in se poslovijo od njega. Kot zastopnika Demokratične fronte delovnega ljudstva sta se pogreba udeležila tov. dr. Mirt Zwitter in Karl Pružnik — Gašper. Prišli so

tudi zastopniki Zveze političnih pripornikov in internirancev ter zastopnik lovcev. Rajni Janez Gabrijel je bil namreč tudi vnet lovec.

Cerkvene obrede je opravil domači kaplan in se v kratkem nagovoru poslovil od rajnega.

V imenu Demokratične fronte delovnega ljudstva je spregovoril tov. dr. Mirt Zwitter, ki se je poslovil od drugega rajnega v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem, ki za njim žaluje.

O priljubljenosti dragega rajnega so pričali tudi številni venci, ki so jih poleg sorodnikov položili številni prijatelji in znanci. Krasen venec je daroval Pokrajinski odbor Demokratične fronte delovnega ljudstva.

Naj naš dragi tovariš Janez Gabrijel v miru počiva v domači slovenski zemlji, za katero se je neumorno žrtvoval in delal. Ostal nam bo v trajnem spominu kot vzor slovenskega človeka. Gabrijeleovi družini in vsem sorodnikom pa ob izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, zeta, tasta, brata in strica iskreno in globoko sožalje.

Kotmara ves. — Vest, da je Jožeta Verčeka, ali, kakor smo ga imenovali po domače, šmonovega Joza iz št. Gandolfa ni več med nami, je nas vse, ki smo ga poznali, globoko pretresla. Saj je bil rajni Joza vsem prijatelj, bil pa je tudi eden izmed naših najzvestejših tovarišev in najpredanejših sodelavcev v naši borbi za ohranitev slovenskega naroda na Koroškem. Bil je popolnoma preprost človek, delavec in delo mu je bila življenjska zapoved. Delal je vse svoje življenje, delal na vseh področjih, doma na polju, na travnikih in v gozdu, pa tudi, in to z isto vneto in predanostjo, na našem narodnem, političnem in kulturnem področju. In prav zato ga bomo vsi pogrežali.

V torek preteklega tedna ga je doletela nenadna smrt. V ponedeljek je še ves dan pridno delal in bil

vesel, zvečer pa je šel v gostilno k Pušniku, ker smo imeli v nedeljo in ponedeljek pri nas semenj. Tam se je v družbi domačinov zadržal dalj časa. Ko se je po polnoči vračal domov, se je grede oglašil že pri Rutarju. Bil je dobre volje in nihče ni slutil, najbrž tudi sam ne, da ga zjutraj ne bo več. Okoli pete ure zjutraj so ga namreč našli pod Rutarjevo češnjo mrtvega. Za vzrok nenadne smrti je zdravnik označil srčno kap. Popolnoma zdrav sicer Joza res ni bil, ker je v minuli vojni utrpel precej škode na zdravju. Vsled rane, ki jo je dobil kot vojak — kakor pač skoraj vsak, je moral tudi on v nemško vojsko — so mu vzeli polovico pljuč.

Rajni Joza je bil od leta 1919 v Kotmari vesi — torej skupno že 31 let. Štiri leta je bil pri drugih kmetih, štiri leta v vojski, ostali čas — pa pri šmonu. Tam je bil kakor doma, med njim in domačimi ni bilo razlike. Zato je njegova nenadna smrt tudi šmonove hudo zadel.

Minuli četrtek, dne 10. avgusta t. l., smo rajnega Joza položili na domače pokopališče k zadjemu počitku. Zapustil nas je v najboljših letih — v petinštiridesetem letu starosti. Za njim ne žaluje samo šmonova hiša, temveč vsa slovenska skupnost v Kotmari vesi in vsi, ki smo ga poznali. Slovenska kmečka zveza pa je z njim zgubila vztrajnega, marljivega in neustrašnega sodelavca, saj je bil več kot štiri leta član njenega Pokrajinskega odbora. Nesebično in bodrilno je delal povsod, kjer koli je bilo to za boljše bodočnost našega kmečkega ljudstva, za njegov narodni in gospodarski obstoj potrebno.

Znak velikega spoštovanja, ki ga je užival rajni Joza, je bil pogreb, ki se ga je udeležila ogromna množica ljudi, da mu izkaže zadnjo čast in se poslovijo od dragega in zvestega tovariša. Med pogrebci so bili tudi zastopniki Slovenske kmečke zveze in Okrajnega odbora DF DL. Vence so darovali Pokrajinski odbor Slo-

venske kmečke zveze, občinski odbor SKZ, občinski odbor DF DL in domačo Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“. V slovo mu je zapel tudi kotmirski pevski zbor. Besede, ki jih je ob grobu rajnega Joze spregovoril domači župnik, so besede, ki jih rajnemu Jozi more in mora izreči vsakdo, ki ga je pozval in z njim sodeloval.

Ob smrti šmonovega Joze izražamo željo, da bi njegova vztrajnost, požrtvovalnost, odkritosrčnost in zvestoba živela v Kotmari vesi in med nami vsemi dalje, da njegovo plodonosno delo ne bi bilo zaman in da nam ne bi izostali visoki ideali, za katerih uresničitve je živel in brez počitka neumorno delal naš nepozabni Joza.

Naj počiva v miru v domači slovenski zemlji, šmonovi družini in vsem sorodnikom pa velja naše iskreno sožalje!

Podgora pri Borovljah. — Tovarišici Mariji Bošnjak, ki ima v Podgori v našem majhno kočo in tudi nekaj zemlje, je na letošnji binkoštni ponedeljek na vsem lepem izginila gos. Nobene sledi ni bilo najti in tudi nihče je ni videl. Vsi so bili prepričani, da jo je pač nekdo ukradel ali pa da se je zašla.

Pred kratkim pa se je vsa stvar precej razjasnila. Ko je tov. Bošnjakova pomagala pri pd. Kramarju, večjem kmetu v Podgori, pri žetvi, je na svoje veliko začudenje ugotovila, da je njena gos pri Kramarju. Spoznala jo je bila med drugimi Kramarjevimi gosmi. O tem seve ni molčala, toda Kramarjevi nič niso hoteli slišati o tem, da bi bila omejnena gos njena. Prišlo je celo tako daleč, da so Kramarjevi stopili do žendarmarje in ji naznanili, da jim je Bošnjakova ukradla gos, t. j. tisto, ki jo ima še doma. Prej je imela dve. Nato so orožniki šli k Bošnjakovi in jo pozvali naj vrne gos Kramarjevimi. Povsem jasno je, da Bošnjakova gosi ni dala, ker trdi, da je njena last in je nasprotno zahtevala še drugo nazaj.

Tov. Bošnjakova je pomagala pri Kramarju dva dni pri žetvi. Za to delo ji Kramar zdej noče dati zasluženega plačila in pravi, naj bo to kot „odškodnina za ukradeno gos“.

Kako bo stvar iztekla, je danes še nejasno, vendar pa pričakujemo, da bo šlo po pravici.

Kovarjev Miha

Ani bravci so m' dal' zastopt, da preveč fizolofiram, pa da nekam obivno pismeno pišem.

Saj s'm vam pravu, da me je ana nevarna boliez'n imeva. V tisteh bolečinah pa sevieda nism vedu kaj dievam.

Kadar 'mam pa z našem niemškem sosedam za opravl, se pa še rad 'nnav po gospoško postavl'm — draž pa rešpekta čemej'. To b' tud 'na vidu rad, da b' me zadel jezika postran gledal, al' pa še morda s kakem Kanalčanom zamenjal. Če bol pismeno govorim, bo sosed mislu, da s'm depijovc — tiste majo rajši, kakor pa nas.

Z našo koroško sovenščino je ta prav' križ: ani „marnvajo“ — drug' spet „povnajo“ — ani pa še „ž'baroo“. Kakor nam je peč klun z rastu. Šole pa ubene ta prave! Sicer se Nantej povsod puhval', kir le more, kaj je za nas naredu. Prav', da 'mam take žole kakor n'kir na svietu (kar mu jas rad verjamem!) Nič 'na rečem — „bolš je nekej, k' pa nič!“ je tist' reku, k' je zmedke z senenemi vilami jedu — zraven pa žinjam: ka pa nam pomaga dvojezična šola, če je učitel ko enojezič'n! Tuanbart je naš učitel otrokam

razlagov hišo: med pritličjem in prvem nadstropjem so „štenge“, je djav! Tu pa je Hrenov Tomažek ustov in je reku: „Stopnice, ne štenge, se reče, gospod učitelj!“ V drugem razredu pa vsivkup z učitlram vred niso ved'l' kako se listemu po sovenj' reče, k' čevlje dieva. Ani so djav da je „šoštar“, drug so pa žinjal da je „bundšuhar“ bolj prav. Navsezadnje so pa v prv razred po Tomažeka posval. Ta jim je šele dotajčev, da je mož, ki čevlje dieva, čevljar.

No, m'ne se ko tisti, tako zvani nemški otroci smilijo, zato k' se v takih šolah tud svojga maternega jezika 'na bojo naučil! Sevieda bojo nas dovžil', da smo jih mi z namenom „poslabisiral“. Jas prav'm: če ž' morajo utrakvistično žolo 'met, naj pa še učit'ne utrakvizirajo. To s'm vesiev, da s'm ž' tolk star, da m' taka šola 'na more več škod'vat'.

Če b' adn na vse, kar se na sviet' gódi, otu porajtat, pa ries'n 'na morš bit dobre vole. Zdej me spet ta Koreja prov skrbi. Kakor je ta prv udaru s'm vedu da bo pretlep.

No, ja! s'm žinjav, bo pač kakr v Španiji: an mav bojo ta nove bom-

be poskušal', pa še kej drugja — žonirji se bojo pa zraven učil', kako se za domovino umrje. Ta prvbart je 'nnav hudo, pravijo, če padeš — po malem se pa navadž).

„Tam v Aziji je folk še naum'n,“ s'm djav sam pr' seb', na bo občutu! Posiebnó če jim poviemo, da se skoz to svelovni mir ohran'. Kumanisti pa ubene flavzne 'na zastop'jo; kar za resnico so začel' strielat. Kolčkej bu, da b' še mi v nevarnosti b'li.

Ta ričat pa uben drug ni skuhov, kak'r južni Korejci, k' so ta prv' začel' pete brus't. Če pa adn pred men' leti, sm po vsieh božjeh in čoveških postavah dovž'n, da za njem letim. Domovina ja 'na more bit' prazna. Kdo pa b'jo pole branu, če jo kdo napade?

Zveza narodov je bva tega pretiepa vesieva, kak'r naša požarna bramba ta prvega ognja. Da b' poskus'l, kolk to nova špricovca nese. To je tolk pomagov' kakr da b' z žegnano vodo kropiv, če se dva bika bodeta.

Amerikanci so bol pametni, kar sami so se na pomoč poklical' in zdaj z svojem modernem orožjem s tako naglostjo Kumaniste za seboj podijo — do morja. Tam bojo pa Amerikanci na svoje barke poskakal', severni Korejci bojo pa v morje popadal'. Večkir se boji, da b' Koreja sem knam 'na prišva. Moja Barba zmiram prav: „Boš vidu, Miha, da nča bo pokoja preda bo cev sviet v ognju! Anbart, na vsiem liepem, bojo pa vrgl' tisto bombo na nas, da bo vse drobno. M'na se 'ni zavstonj od lintverna sanjav!“

Najbol jo pa še to skrbi, kdo nas

bo pokopov, k' bomo vsi mrtvi, ko ubenga 'na bo, da b' zvoniv pa pogreb pvačov. Jas jo sevieda tolažm kolk'r morem. Naj se na smrad zanesese, s'm djav! Nas bojo ž' spravli pod zemlo — če ne bo drgač, pa z subvencionam.

Škoda b' se m' pa ja zdev, če b' moru naglo na tako vižo svojo bajto zapust't. Posiebnó letos, k' je komaj začev' gospodarstvo annav navzdov jiet. Pri živini, pravijo, da bo prava rebolucija, kar je an Profezar lucerno znajdu, ki na trotovarju in v pisarnah raste. To seme m'nda tako nagvo dieva, da pr' seči še prestop't ni trieba. Kosec kar lahko na mest' stoji in s koso maha; — lucerna profesoralis, tako se ji latinško reče, pa sprot' dorašča.

Država nam tud prav nesebično pomaga, kir le more. „Cušlage“, „pajtrage“ in „erhejunge“ komaj v varžet spravlamó. Včaseh m' kar sovze v oči stopijo če vid'm tako požrtvovalnost. Država je sama potrebna „cušlagov“, da b' svoj aparat, k' na vseh konceh škripke, v ano generalno reparaturo dava.

Povsod, kamor se obrneš, je sama demarkacija, to se prav, da ta močni zmagajo. Belgijski kral b' se tud' na bav kri prelilat, če b' mav močnejši biv. Tako je pa rajš' odstoppu, k' je vidu, da jih stotavžnt prot' njemu mašira. To je po mojem ž' demokratična diktatura!

Jaz zmiram prav'm, če se bo spet vojska začeva, so ta mihne države krive, ker z svojo svabostjo ta velke dražijo pa izzivajo! Žinjam, da me bo vsak zastoppu!

To vam želi in vas pozdravlja
K. M.

KOREJA IN KOREJCI

Koreja šteje 26 milijonov prebivalcev in meri 220.741 kvadratnih kilometrov. Prebivalstvo se naglo množi; leta 1935. je bilo na Koreji le 22.890.000, leta 1938. pa 23.640.000 prebivalcev. Ti so večinoma Korejci, 700.000 je Japoncev nekaj pa Kitajcev. Glavno mesto je Seul, ki ima pol milijona prebivalcev, dalje Pjenpijang z 200.000, Čemulpo z 80.000 prebivalci itd. Koreja je pretežno agrarna dežela (80 odst. kmetov), vendar ima tudi lepa mesta z modernimi stavbami in razvitim kulturnim življenjem, kakor tudi močne industrijske centre.

Po zunanosti so Korejci podobni Kitajcem pa tudi Japoncem, vendar so bolj krepki in temnejše polti. Po somatoloških znakih pripadajo mongolskemu plemenu. V prejšnjih časih so Korejce opisovali kot lepe ljudi, kar je bilo posledica stoletnih nasilnih režimov, ki so ubijali pri ljudeh vsako voljo do dela.

Ako govorimo o zunanjih vplivih, tedaj moramo poudariti predvsem kitajski vpliv, kajti Koreja je bila dolgo časa pod kitajskim gospodarstvom. Tudi v korejski kulturi lahko opazimo kitajski vpliv. Pač pa se korejski jezik razlikuje od kitajskega; ni enozložen, pač pa jezik z aglutinacijo. V preteklosti niso Korejci imeli svoje abecede; od tretjega stoletja pred našim štetjem dalje so pisali s kitajskimi črkami zato je kitajski jezik imel vpliv na razvoj korejskega jezika in kulture. V korejskem jeziku je dosti kitajskih besedi, toda šele od petnajstega stoletja dalje imajo Korejci svojo pisavo, ki izvira iz sanskerta. Zanimivo pa je, da še danes pišejo s kitajskimi črkami znanstvene knjige za inteligenco, medtem ko se korejska pisava uporablja za poljudne spise. Misionarji raznih ver se poslužujejo te ljudske abecede, ker je bližja ljudstvu. Alfabet ima 25 črk; 11 samoglasnikov in 14 soglasnikov. Piše se od zgoraj navzdol in z desne na levo. Črke se imenujejo „sonmun“, iznašel jih je pa kralj Lej Sung, ki je leta 1446 izdal knjigo „Hunmin šungkjeng“. Jezik spada v altajsko skupino uralsko altajske družine mongolskih jezikov. Korejci so budisti in konfucijanci. Budisti so predvsem preprosti

ljudje, dočim so konfucijanci bogatejši stanovi. Konfucijanska etika ni le osnova vladajoče morale pač pa tudi socialnega reda, ki je vladal na Koreji do nedavnega. Razvit je kult prednikov. Gojijo mistiko, ki vedno koristi vladajočim, da drže mase v pokorščini. Katoličanov je samo okrog 100.000, čeprav se misijonarji močno trudijo. Do šestnajstega stoletja niso Evropejci poznali Koreje niti po imenu, v šestnajstem stoletju se pojavi prvič na holandskem pomorskem zemljevidu kot otok. V sedemnajstem stoletju pa so v Evropi odkrili, da je Koreja polotok. Prvi velik zemljevid Koreje je objavil D' Anville; poslali so ga v Evropo z daljnega vzhoda katoliški misionarji, Kitajci imajo zemljevid Koreje iz leta 1137. Od Evropejcev so na Korejo prvi prišli Holandci. Kot raziskovalec je bil tam leta 1627 Wetterree, a leta 1653 je bil na korejski obali ujet Holanec Hamel s 35 možmi posadke. Po 13 letih je se je Hamlu posrežilo pobegniti v Rotterdam, kjer je leta 1668 izdal knjigo o Koreji.

Temeljiteje so Korejo raziskovali v devetnajstem stoletju in to pred-

vsem Angleži. Tudi Rusi so se precej bavili s Korejo. Vsi ti raziskovalci so bili predhodniki kasnejših trgovskih in imperialističnih podjetij na Daljnem vzhodu ter na Koreji. To je bil cilj tudi raznih verskih misij, ki so z bogom utirale pot „businessu“ in osvajanju.

O ruskih raziskovalcih Koreje je v moskovski „Literaturni gazet“ pred letom dni pisal Arkadij Pervenec:

„V drugi polovici devetnajstega stoletja so Japonci prodrli v ves ekonomski organizem Koreje. Uporabljali so preizkušene metode špionaže, provokacije, podkupovanja in terorja ter polagoma zaslužnjevali Korejo. Toda njihovemu očitnemu zaslužnjevanju so se uprli Rusi. Začeli so ustvarjati globlje ekonomske in kulturne zveze s Korejo, ruski učenci in turisti so vedno čezče obiskovali Korejo in med korejskim in ruskim ljudstvom so rasle simpatije. Japonska je napadla Rusijo itd.

Iz objektivne zgodovine vzemo, da sta Rusija in Japonska hoteli podjarmiti Korejo in da se je Rusija tajno dogovorila z Japonsko o koncesijah

Od sviloprejk do svile

Kdaj so pričeli dobivati svilo in izdelovati iz nje nežne in pestre tkanine ni točno znano. Vsekakor pa je svila doma na Kitajskem, kjer so jo poznali že davno pred pričetkom našega štetja. Rimljani so spoznali svilo precej pozno in to po trgovcih, ki so svilene tkanine prinašali iz daljnih Indije in Kitajske v Rim in jih tu za ogromne cene prodajali bogatašem.

Skrivnost pridobivanja svile pa je Rimljanom kljub temu ostala še dolgo časa neznan. Njih nevednost nam pokaže pisanje rimskega pisca Plinija, ki poroča, da svileno blago pridobivajo iz posebnega puha, ki raste na drevesih.

Šele kasneje so nekateri znanstveniki le prodrli v skrivnost pridobivanja svilenih niti in ugotovili, da predivo za tkanje svilenih tkanin proizvajajo neke vrste pajek. Vzrok te nevednosti je bil v tem, ker so orientalski narodi v koliko so prišli

v stik z Rimljani, skrbno čuvali pred tuji skrivnost pridobivanja svilenih niti. Zgodovina pripoveduje, da se je šele za časa cesarja Justinijana dvema misionarjema na Kitajskem posrežilo prodrati v skrivnost in pridobivanje svilenega prediva. Ta dva misionarja sta v izvozljeni palici prinesla s Kitajske v Evropo jajčeca sviloprejk in jih poklonila cesarju Justinijanu. Pod njunim vodstvom so na dvoru skrbno pazili na jajčeca in jih ogrevali dokler se niso iz njih izlezle gosenice. Te so hranili z murvinim listjem, potem pa so z njih odvili kokone. Tako je skrivnost pridobivanja svilenih niti prišla iz daljnega vzhoda v Evropo, kjer se je nato gojenje sviloprejk kmalu razširilo, zlasti v južnih pokrajinah. Sviloprejk so gojili najprej v okolici Carigrada in v Grčiji, okoli 10. stoletja pa je ta kultura prešla v Italijo, kjer je dosegla velikanski razmah. V 15. stoletju se je gojenje

v Mandžuriji, pod pogojem, da opusti svoje načrte v Koreji, kar se je kasneje tudi zgodilo. Seveda želijo danes te stvari prikazati drugače.

Čemu so se tuji narodi vedno tako zelo zanimali za Korejo? Koreja je bogata dežela! Na njej najbolj uspeva riž, skoro tretjina obdelane zemlje. (To je 1 milijon 700.000 ha) je posejane z rižem. Letno ga pridelajo okrog 50.000.000 q. Mnogo je tudi ječmena, ki ga pridel. 12.000.000 q in zanimivo je, da ga žanjejo, preden sejejo riž, tako da imajo na istem zemljišču dve žetvi. Pšenice pridelajo okrog 3.000.000 q. Ljudstvo se hrani tudi s sojo, ki jo pridelajo okrog 5.000.000 q. Od industrijskih rastlin goje največ bombaža, sadijo tudi tobak in konopljo.

Živinoreja ni posebno razvita; imajo okrog 2.000.000 goved, ki jim služi predvsem za delo, okrog 2.000.000 svinj ter okrog 60.000 konj. Razvito je tudi svilarstvo, ter ribolov.

Japonce so najbolj privlačevala podzemeljska bogastva Koreje. Premoga pridobe letno okrog dva in pol milijona ton; z njim oskrbujejo domačo železno industrijo, ki daje letno 250.000 ton železa in 90.000 ton jekla. Zlata pridobe okrog 20.000 kg letno, srebra pa okrog 60.000 kg. Na Koreji so še ležišča grafita, volframa, svinca itd. Razvita je tudi tekstilna industrija, industrija jekla, lesa itd.

sviloprejk prišlo širiti po južni Franciji, kjer so v ta namen pričeli saditi v velikem obsegu tudi murve. Kot središče svilarske tekstilne industrije se je razvil Lyon, kjer so nastale že v 16. stoletju številne tovarne svilenih tkanin. Seveda pa je bilo tako v Italiji kot v Franciji dobivanje svilenega prediva še zelo primitivno. Znano je, da so valili jajčeca sviloprejk na ta način, da so jih ženske nosile v posebnih vrečkah na prsih, ker je človeška toplota za to najbolj primerna. Ščasoma se je seveda postopek pridobivanja svilenega prediva moderniziral, izpopolnil in mehaniziral. Najbolj pa je bilo pridobivanje svile in sploh svilarska industrija v Grčiji, Italiji in južni Franciji razširjena.

Sviloprejk gojijo danes na posebnih farmah, za katere so značilni veliki murvini nasadi. Jajčeca sviloprejk so preko zime shranjene v mrzlih in suhih kletih, v maju pa jih stavljajo v posebne, umetne segravane valilnice, kjer se v nekaj tednih iz jajčec izvale gosenice sviloprejk. Da gosenice čimprej izvalijo iz jajčnih lupin, postavljajo jajčeca na murvine liste, ki je za sviloprejk najbolj priljubljena hrana. Mlade gosenice takoj čutijo murvino listje, katerega prično grizati, čim prilezejo iz jajčec. Tako žive gosenice sviloprejk okoli 25 dni in večji del svojega življenja prejejo. Na farmah jih hranijo zgolj z murvinim listjem, ker tako hranjene gosenice proizvajajo največ svilene niti. Po kakih 25 dneh se gosenica zabubi. Okoli sebe napravi najprej nekako varnostno mrežico, nato pa prede za predek, obstoječ iz ene same, — tudi do 800 m dolge — svilene niti, v katerem slednjič gosenica popolnoma izgine. Ta nit je tenak curek tekočine, ki jo skozi posebne zleze izloči gosenica sviloprejk, in ki se na zraku strdi. Ko je predenje končano se gosenica spremeni v bubo, iz katere zleze slednjič metulj. Toda na farmah ne puste da bi se iz zapredkov izlezli metulji, temveč zapredke z bubami vred pomečejo v kotle z vrelo vodo in kuhajo toliko časa, da sviloprejk — bube zaradi vročine poginejo, dočim ostane svilena nit nepoškodovana. Te zapredke pošiljajo — nato tekstilnim tovarnam, kjer niti navijajo. V ta namen so ob navijalnih strojih postavljeni kotli z vročo vodo, v katero pomečejo zapredke, nato pa jih posebne ščetke odvijajo in ponovno navijajo na vretena. Svilene so niti na ta način pripravljene za barvanje in tkanje pisanih in dragocenih tkanin.

115 POŽGANICA

Prežihov Voranc:

Le en človek iz Jazbine je ta dan premešal prah dolinskih cest, koder je prej hodilo ljudstvo — to je bil Karpuhov šantač, ki so ga gnali v zapor, češ, da je zažgal Požganico...

Konec

Po cesti iz Truženj proti Velikovu je na predvečer plebiscita, 9. oktobra 1920, marširala skupina desetih jugoslovanskih propagandistov. Spreddaj je korakal vodja oddelka, bivši pobočnik nadporočnika Malgaja, zasebni uradnik Kotnik. V skupini so bili sami fantje iz Mežiške doline, ki so se prostovoljno priglasili za propagandiste pri plebiscitu, med njimi tudi dva bivša malgajevca, Kotalov Franc in Lužnikov.

Dan se je nagibal že proti večeru in hladne sence so legale po truženjskem polju. Iznad majhnih vasic so se vili večerni dimi proti mrkem obnebu. Jesenska narava z rjavimi polji, z rumenim listjem, s slamatimi strehami nizkih hiš in bajt je bila skoraj otožna.

Propagandni oddelek — te oddelke so imenovali avstrijski pristaži:

„prigelbanda“ — je tistega dne zgodaj zjutraj odšel na svojo zadnjo turnejo tja proti Krki, kjer je obšel več vasi. Prebivalstvo ob Krki je večinoma bilo na strani Avstrije; zadnje dni se je to pokazalo tako očitno, da ni bilo o tem nobenega dvoma niti za tiste, ki koroških razmer niso poznali. In med temi je bil tudi sam agitator Kotnik. Vse vasi so bile dan za dnem preplavljene z avstrijskim in nemškimi propagandnim gradivom. Zaman so ga pobirale in uničevale jugoslovanske propagandne kolone.

Tudi danes je bil ta posel ena glavnih nalog Kotnikovega oddelka. Na Kotnikovem suhem in trdem licu se je zrcalila močna nezadovoljnost; s stisnjenimi ustnicami je stopal na čelu oddelka in se ni igral niti s pasjim bičem, ki je proti njegovi navadi tičal za golenicami njegovih gamaš.

Na cesti med truženjskimi gradovi je prišla oddelku naproti stara, skrivljena ženica. Brž ko je zagledala bližujoči se oddelk, je za hip obstala, pogledala okrog sebe, kot bi iskala zavetja; ker pa je bil svet odprt, se je odločila in krenila dalje.

„Dober večer, mati!“ jo je hkrati pozdravilo več glasov. „Kam pa, kam?“

„Proti domu!“ je odvrnila stara ženica.

„Kaj pa jutri, ali bomo glasovali za Jugoslavijo?“ je vprašal eden propagandistov.

„Dro, dro, gospodje!“ je rekla ženica z voljnim glasom.

„Potem je dobro, mati! Le glasujte za Jugoslavijo, v Jugoslaviji bo dobro!“

„Dro, dro...“

Starki je bilo očitno nerodno in najrajši bi bila že spet sama.

Propagandist Lužnikov je medtem neopazeno pristopil k starki, prav tako neopazeno posegel v njen pleteni cekar in izvlekel iz njega šop letakov za Avstrijo.

Starka ga je le zbegano pogledala. Tisti, ki so jo natančneje opazovali, so zapazili, da se je v teh prebrisanih očeh zakresal skriven ogenj — eden tistih, ki so pred plebiscitom goreli v vedno številnejših očeh.

(D dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebinsko odgovarja: Rado Janežič. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschleßfach 17.